

Årsberetning

Han Herred Havbåde

2008

Det har været et turbulent år på grund af finanskrisen, der ramte os med fuld styrke, og samtidig et år med en stor fælles arbejdsindsats for og store investeringer i havbådeforeningens fremtid.

Først et kort tilbageblik. I 2005-2006 dannedes den tidligste arbejdsgruppe – det var i praksis smed Karsten Jespersen, fisker Evald Kristensen, spilmand Per Kristensen, etnolog Kirsten (Pipsen) Monrad Hansen, gårdejer Otto Kjær Larsen, fisker Ole Eriksen og etnolog Thomas Højrup - der opstod omkring redningen af de gamle skibe Skarreklit, Nordsøen, Jammerbugt og Elbo fra tilintetgørelse. På dette tidspunkt var der ingen idéer om, hvordan de stærkt medtagne havbåde skulle få en fremtid, blot frygtede vi, at kystfiskeriet kunne blive meget hårdt ramt af regeringens konfiskation af partsfiskernes fangstret og kvoternes privatisering, samt at selve havbådebyggerkunsten ville forsvinde dermed. Bådeværftet i Hanstholm var tæt på ophør, og Peter Madsbøll havde lukket sit bådebyggeri i Øsløs. Hvis unge kystfiskere engang i fremtiden ville have bygget skib, ville der ikke være klinkbådebyggere med erfaring i nybygning af havbåde tilbage, der kunne gøre det. Skibsbevaringsfonden og ebh-fonden gjorde det økonomisk muligt at transportere skibene til midlertidige oplagspladser, Otto stillede et maskinhus til rådighed for Jammerbugt, Skarreklit kom på foranledning af Skibsbevaringsfonden til Nordvestjysk Fjordkulturcenter i Struer, Karsten stillede plads ved Gøttrup smedje til rådighed for Nordsøen, mens Pipsen og Thomas fik lov at opføre midlertidigt bådehus til Elbo af Karl Kristensen på Strandgaarden i Thorupstrand.

I 2006 fik vi ebh-fondens tilsagn om støtte til bådenes genopbygning, hvis det kunne foregå på Slettestrand, hvor landingspladsen var forladt af den sidste store havbåd. Fiskeriforeningen på stedet stod over for myndighedernes krav om rydning af de resterende bygninger og spil anlæg, efter at kvoteprivatiseringen havde gjort forsøgene på at genoplive fiskeriet udsigtsløse. Kommunen havde for et symbolsk beløb købt den fredede redningsstation af staten under den forudsætning, at miljømyndighederne kun kunne give tilladelse til bådehallens genanvendelse til skibsformål i overensstemmelse med de originale aktiviteter på en kystlandingsplads.

Grundidéen var, at de fire gamle havbåde repræsenterede et helt århundredes bådebyggerkunst og kystfiskeri på Jyllands nordstrand – at de i sig rummede generationers erfaringer med havbådenes

bygning og brug fra åben strand, og at denne viden kun kunne videreføres ved at genopbygge de gamle skibe, ekspliciterer deres hemmeligheder og bruge dem igen på hav - til glæde for hele Han Herred. Kunne vi derved bidrage til at sikre herredets tre landingspladser en samlet fremtid som udgangspunkt for sejlads og fiskeri i Skagerrak med den nødvendige ekspertise og kompetence blandt de mange forskellige håndværk og erhverv, der endnu gør herredet til en maritim egn, ville kystkulturens tusindeårige arvesølv få mulighed for at blive givet videre til de kommende generationer.

Denne idé ville kræve, at bådene blev repareret og genopbygget på landingspladsen i Slettestrand. Tanken om at danne en havbåde forening til etablering og drift af de forudsætninger i land, der kræves for at fire bådela g kan drive fire havbåde, udvikle idéen om at etablere eget bådebyggeri, så de håndværksmæssige kompetencer, der endnu fandtes på egnen, kunne få et sted at foregå, der kunne betjene både egnens kystfiskere og havbåde foreningens øvrige medlemmer. Den første og grundlæggende opgave blev at søge Skov- og Naturstyrelsen om tilladelse til at genaktivere Slettestrand landingsplads med spil og bygninger. Allerede først på året i 2007 fik vi Miljøministeriets embedsmænd ved Miljøcenter Aalborg, der havde overtaget ansvaret for kysten, til at lægge deres klitsyn forbi Slettestrand og drøfte idéen med dem. Vi fortalte og viste frem, og fik den første tilkendegivelse om, at en sådan tilladelse ville blive givet, hvis vi påtog os at rydde op og fjerne det, Miljøcenteret havde krævet fjernet af den gamle fiskeriforening, idet kun bygninger og anlæg, som Miljøcenteret anerkender som nødvendige for landingspladsen og bådebygningen ville blive tilladt. Vi søgte derpå om lov til at genopbygge pakhuset som havbådehus, opføre bådebyggeri, istandsætte spilhuset, omdanne det inderste spilhus til fælleslokale for strandens fiskere og bygge en serie redskabshuse til fiskerne.

Projektets første seks forudsætninger så ud til at kunne falde på plads inden for en overskuelig tid, hvis vi dannede en havbåde forening: Miljøministeriet ville dispensere fra myndighedernes hidtidige krav om fjernelse af alle gamle anlæg og bygninger fra den forfaldne landingsplads, kommunen ville stille redningsstationens bådehus og areal til rådighed for et bådeværksted, Peter Madsbøll indvilgede i at lade sig ansætte som bådebygger, Fiskeriforeningen tilbød at overdrage landingspladsen til en havbåde forenings formål, ebh-fonden stillede langsigtet garanti for støtte til finansiering af bådenes genopbygning mv., og kommunen var positiv over for at bevilge årlig støtte til forskning, udvikling og formidling af aktiviteterne. På det grundlag var det blevet muligt at gå ud at søge om fondsmidler til at realisere projektet som helhed. Vi havde især EU's regionalfondsmidler og de almennyttige, private fonde i kikkerten. Jens Sørensen, der var projektkoordinator i ebh-fonden, tilsluttede sig arbejdsgruppen, så denne nu kunne løfte de konkrete opgaver med at forberede dannelsen af en forening, udarbejde vedtægtsforslag, ansøgninger mv. Skarreklit var transporteret fra Struer til pladsen ved siden af redningsstationen, og Elbo blev fragtet fra sit bådehus på Strandgaarden og sat ind i redningsstationens bådehal. Nu kunne folk se, at der begyndte at ske noget nyt på Slettestrand, og i avisen blev fortalt, at interesserede kunne melde sig og være med.

På grundlag af ansøgningen til Miljøministeriet blev der efter lang ventetid ført en dialog om, hvilke anlæg og bygninger, der kunne gives tilladelse til. Miljøministeriet var ikke indstillet på at bevare det gamle spilhus nær klitten, og selvom Miljøcenteret ville have ryddet op i henlagt fiskegrej, bådtrailere og traktorer på landingspladsen, ville man ikke give tilladelse til at opføre redskabshuse på pladsen med den begrundelse, at fiskerne hidtil havde kunnet klare sig uden på grund af byens nærhed. Dialogen blev fortsat i forsøg på trods alt at få dispensation, hvilket bevirkede, at sagen senere kom for Naturklagenævnet på baggrund af Nordjyllands Historiske Museums indsigelse, hvor Miljøministeriets afgørelse blev stadfæstet. Det var trods alt en enestående dispensation, der blev tilbudt – og den blev givet af hensyn til værdien af bådebyggerkunstens fremtid på kysten, og fordi denne landingsplads blev anset for egnet til den planlagte indsats for egnens kystkultur.

D. 14. april 2007 blev det første offentlige orienteringsmøde holdt i redningshuset, hvor arbejdsgruppen fremlagde de første ideer til Han Herred Havbåde. Der mødte omkring 70 interesserede folk fra egnen op, som gerne ville støtte idéen om at danne en havbådeforening.

Næste medlemsmøde blev holdt den 30. september 2007 i Slettestrand redningsstation for at fortælle om arbejdsgruppens videre planer. Dette møde var også velbesøgt med omkring 80 deltagere. De fremmødte tilmeldte sig forskellige arbejdsgrupper: et smede- og spillag, en tømmergruppe mv., gav tilslutning til det fremlagte forslag til vedtægter og til, at den inviterende arbejdsgruppe skulle fortsætte som midlertidig bestyrelse suppleret med to nye medlemmer, fisker Martin Rønne, der var formand for fiskeriforeningen, og ingeniør Søren Nielsen, begge fra Slettestrand. Denne gruppe stiftede derpå foreningen Han Herred Havbåde og udgjorde indtil videre juridisk set foreningens medlemmer.

Foreningen kunne på baggrund af ebh-fondens garanti for langsigtet drift få overdraget redningsstationen, tage den i brug og ansætte Peter Madsbøll til at indrette denne til havbådeforeningens værksted for mindre havbåde. 1. november gik Peter sammen med flere af foreningens støtter og kommende medlemmer i gang med at lægge gulv og indrette værksted. Derpå blev det besluttet at bevare den gamle Elbo intakt og bygge en ny Elbo efter den gamle. Den 24. november kunne vi kalde til stævne i redningsstationen, der blev festligt holdt i en redningsstation, hvis navn nu fik ny betydning som ramme om redning af havbådebyggerkunsten og den formentlig ældste eksisterende nordjyske havbåd.

Elbo og Jammerbugt kan komme ind i redningshusets værksted, men de større havbåde kan ikke, så arbejdsgruppen var travlt beskæftiget med at udforme skitser til en længere og bredere hal til bådebyggeri, som Miljøcenter Aalborg skulle principgodkende og derpå godkende de endelige arkitekttegninger til. Realdania blev søgt om støtte til havbådehusets genopbygning, bygningen af bådebyggeri og renovering af spilhuset på forstranden. Vækstforum Nordjylland blev søgt om støtte til byggeriet, til de gamle bådes renovering og til udvikling af projektet i øvrigt. Fra Vækstforum blev der i første omgang givet tilsagn om støtte til udarbejdelse af en forundersøgelse, der skulle belyse projektets bæredygtighed og konsekvenser for egnen. Bestyrelsen nedsatte et forretningsudvalg bestående af Jens Sørensen, Søren Nielsen og Thomas Højrup, der siden har brugt megen tid på at arbejde med disse ansøgninger, forundersøgelser mv. Den 1.1.2008 blev

Kirsten (Pipsen) Monrad Hansen ansat som forsknings- og formidlingsmedarbejder og inddraget i arbejdet med at udvikle projektet.

Den 4. februar holdt arbejdsgruppen stiftende generalforsamling under ledelse af advokat Erik Braad. Som bestyrelse blev valgt: Otto Kjær Larsen, Per Kristensen, Evald Kristensen, Martin Rønne, Jens Sørensen, Søren Nielsen og Thomas Højrup. Bestyrelsen konstituerede sig med Jens Sørensen som kasserer, Søren Nielsen som næstformand og Thomas Højrup som formand.

Den 22. februar kom der tilsagn fra Realdania om støtte til byggeriet af havbådehus, bådebyggeri og spilhus. Vi sendte en delegation fra bestyrelse og medarbejdere til København for at takke for bevillingen, planlægge presseomtale, få gode råd til byggeproces mv. og træffe nærmere aftaler om det planlagte forløb.

18. marts kom det endelige tilsagn fra Jammerbugt Kommune om støtte til forsknings- og formidlingsarbejdet i Han Herred Havbåde. Bevillingen var først endelig godkendt i økonomiudvalget d. 10. december 2008 efter afgørelse i Statsforvaltningen, da støtten er bevilget for 5 år.

Den 29. marts kunne vi arrangere en offentlig smededag, hvor Freddy Nielsen fra smede- og spillaget medbragte sin esse og laget i fællesskab smedede køl- og stævnbeslag til Elbo.

I april søgte vi Claus Sørensens Fond om støtte til istandsættelse af spillet og A.P. Møller-fonden om støtte til istandsættelse af spilanlæg og både.

Den 19. maj kom der tilsagn fra Vækstforum om støtte til projektets udvikling, byggeri og bådebygning. Hermed var projektet sikret de grundlæggende midler, der skulle til for at realisere de lagte planer. Arkitekt og byggerådgiver blev efter rådgivning fra Realdania tilknyttet med henblik på at udarbejde tegningsmateriale til endelig godkendelse i Miljøministeriet. Vækstforum fik sendt sagen videre til Erhvervs- og byggestyrelsen d. 8. august, som den d. 19. oktober sendte et brev med en lang række spørgsmål til præcisering af projektets nærmere forhold først og fremmest vedrørende ebh-fondens garantier og bådebyggeriet.

I maj var Elbo forsynet med bundstokke, oplænger og dæksbjælker og dermed klar til at få lagt dæk. I juni og juli blev den gamle udhalingsblok taget i land og smedelaget svejsede ny stander, som blev støbt fast i betonfundament på den gamle stander. Smedelaget var også i gang med at afrense spillet for rust og grundmale det. Det blev forgæves forsøgt at spule den gamle ankerkæde og ankre fri, de lå for dybt til, at bådene fra Thorupstrand kunne finde og frilægge dem. I stedet købte Peter stålwire til rob, 7 ton kæde og et 5 tons anker, som blev lastet på Hanstholms Buggerservice' slæbebåd Thor den 25. august og lagt ud i Slettestrand i fint vejr dagen efter. Derpå kunne to både fra Thorupstrand trække den af spil- og smedelaget renoverede blok ud til robben uden for første revle, hvor den blev spændt til. Spillet blev med forsigtighed prøvekørt igen.

1. september ansatte vi Freddy Nielsen til i en 3 måneders periode at arbejde for Peter i bådebyggeriet. Den 2. september kom der tilsagn om 20.000 kr. fra Claus Sørensen's Fond til genudlægningen af ankre og wirer. Nu var det selve spillet og spilhuset, der manglede den store overhaling, samt senere anlægget med sidetræksblokke mv. på stranden.

I slutningen af september var skyerne trukket op over ebh-banken, og bestyrelsen forberedte sig på, at det kunne komme til at gå ud over de af ebh-fonden stillede garantier. Den 28. oktober havde vi den første mundtlige kontakt med direktørerne for både Nordea Danmark-Fonden og A.P. Møller-fonden. Den sidstnævnte kontaktede os for at indhente yderligere oplysninger, idet fonden skulle have ansøgningen om støtte til spillets renovering på næste bestyrelsesmøde. Begge fonde forstod vores bekymring for at miste det finansielle grundlag og ville gerne se på en ansøgning herom.

Den 1. november kunne vi fejre Elbos søsætning og spillets indvielse i det herligste efterårsvejr med mange medlemmer på stranden, omkring 70 kom med på sejlture, og der var mad, drikke og levende musik i bådeværkstedet. En uge efter var Peter klar til stævneindsats på Jammerbugt.

Den 13. november gik ebh-fonden i betalingsstandsning og forudsætningen for Realdanias, Vækstforums og Jammerbugt kommunes tilsagn faldt med ét bort. Vi standsede straks byggeforberedelserne, da Nordea-fonden først havde bestyrelsesmøde den 18. december og A.P. Møllers Almenfonden først kunne behandle sagen på det næste bestyrelsesmøde i det nye år.

En medarbejder fra Nordea-fonden kom på besøg for at besigtige havbådebyggeriet, Slettestrand og Thorupstrand samt stille afklarende spørgsmål til hele projektet.

Den 17. december fik vi tilsagn fra Det Obelske Familiefond om støtte til sejl, sikkerhedsudstyr mm til Elbo. Samtidig fik vi en kærkommen indbydelse til drøftelse om støtte fra Brovst Sparekasses Fond.

Fisker Richard Kristensen fra Thorupstrand indhentede tilbud hos Peter på udskiftning af køljern og bygning af nyt forlukaf – hvilket blev aftalt med henblik på at kunne lønne Peter og Freddy, indtil der kom svar fra fondene og vi vidste, om vi skulle stoppe eller fortsætte. Der var arbejde frem til april, hvor vi kunne forvente svar.

Nordeas bestyrelse fandt på mødet den 18. december projektet interessant, men ønskede dets drift og konsekvenser for kysten bedre belyst inden næste bestyrelsesmøde.

På et møde den 12. januar på Esplanaden blev det aftalt at arbejde med muligheden for, at de tre store fonde Realdania, Nordea-fonden og Almenfonden gik sammen om at "løfte projektet i flok". Vi fik til opgave at udarbejde en ny ansøgning med henblik på en sådan model stilet til alle tre fonde. Det var en hidtil uprøvet model og uvist, om bestyrelserne ville finde den egnet. Vi indhentede endvidere udtalelser til fondene om Han Herred Havbåde fra Skibsbevaringsfonden, Vikingeskibsmuseet i Roskilde, Kulturarvsstyrelsen, Limfjordsmuseet, Thisted Kommune, Jammerbugt Kommunes turistchef Finn Hagedorn, planlægger Anna Studsholdt og arkitekt Jørgen Ussing.

En medarbejder fra A.P. Møllers Almenfonden kom på besøg i Slettestrand for at se bådebyggeriet, besigtige landingspladsens gamle bygninger og anlæg, snakke med Peter og Pipsen, se aktiviteterne i Thorupstrand og tale med medlemmer af bestyrelsen.

I januar og februar undersøgte vi mulighederne for at skaffe limsten til havbådehusets indervægge, og en række beboere tilbød os sten, de havde stående enten stakket eller i form af bygningsdele. Niels Christensen tilbød os det gamle limstensvognhus ved slægtsgården i Vust, som hans bedsteforældre for godt hundrede år siden kørte hjem til gården efter nedtagningen af et hus på Valbjerg.

Den 20. februar fik vi brev fra A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal om, at de bevilgede den ansøgte støtte. Den 5. marts svarede Nordea-fonden, at de også bevilgede støtten, og den 10. marts meddelte Realdania, at også de bevilgede det ansøgte beløb. Derpå var vi igen i stand til at genoptage projektet med det økonomiske grundlag i orden.

Thomas Højrup

Marts 2009